

VIJESTI

Katarina Lozić Knezović

ČAKAVŠTINA DANAS

Okrugli stol Čakavština danas (Škrip, 27. kolovoza 2016.)

Na Festivalu čakavske riči „Štefe Pulišelić“ u sklopu 32. *supetarskoga lita* u organizaciji Turističke zajednice Grada Supetra i Narodne knjižnice Supetar, uz znanstvenu podršku i voditeljstvo dr. sc. Filipa Galovića, 27. kolovoza 2016. godine u vili *Skula* u Škripu na otoku Braču, održan je Okrugli stol na temu *Čakavština danas*.

Svojim su izlaganjem na Okruglom stolu sudjelovali dr. sc. Josip Lisac iz Zadra s temom *Čakavsko narječje u hrvatskom jeziku i hrvatskoj kulturi*, Gita Dragičević, prof. iz Supetra na otoku Braču s temom *Brački čakavski pjesnici*, dr. sc. Filip Galović iz Zagreba s temom *Neke riječi romanskoga postanja u bračkim čakavskim govorima*, dr. sc. Lina Pliško iz Pule s temom *Čakavski idiomi u Istri*, dr. sc. Lucija Puljak iz Pučišća na otoku Braču s temom *Podudarnosti između dječjega jezika i pučkih idioma na sintaktičkoj razini*, dr. sc. Katarina Lozić Knezović iz Splita s temom *Obalna bračka toponimija* te dr. sc. Dunja Jutronić iz Splita s temom *Neke napomene glede izrade prvoga rječnika sa standardnoga hrvatskoga jezika na splitski govor*. Uvodnu riječ održao je i prisutne pozdravio direktor Turističke zajednice Grada Supetra Ivan Cvitanović, dipl. ing. Skup je bio otvoren za javnost.

Dr. sc. **Josip Lisac** iznio je pregled čakavštine od najranijih vremena do danas. Polazeći od srednjega vijeka iznio je kako se oko Buzeta formirao poseban čakavski dijalekt s utjecajem slovenskoga, kako je u Istri, oko Rijeke, otoku Cresu i dijelu Lošinja izvorni ekavski dijalekt, od Krka do Ugljana i Dugog otoka uz kopnene čakavske govore prostirao se ikavsko-ekavski dijalekt, na dalmatinskim otocima i na kopnu ikavski čakavski dijalekt, a posebna dijalekatna oaza na otoku Lastovo i vjerojatno na dijelu Pelješca. Istaknuo je status, vrijednost i ulogu čakavskoga književnoga jezika u formiranju standarda. Posebno se osvrnuo na istaknute jezikoslovce u povijesti hrvatskoga jezika, odnosno u dijalektologiji te na njihova djela, naglašavajući posebnosti i značenje čakavskoga narječja u hrvatskome jeziku i kulturi, osobito književnoj, ali i djela koja predstavljaju početke domaće, a ujedno i europske leksikografije. Spomenuti su tako među ostalima Marko Marulić, Šiško Menčetić, Hanibal Lucić, Faust Vrančić, Bartol Kašić, Blaž Jurišić, potom Mate Balota i mnogi drugi.

Gita Dragičević, prof., istaknula je značajnije bračke pjesnike koji su svojim stihovima, osim što su čuvali autohtone bračke govore, biranim pjesničkim izrazom stvorili vrijedna dijalektalna književnoumjetnička djela. Uz nekoliko riječi o svakomu pjesniku, čuli smo i neke od najljepših ili najpoznatijih stihova iz *Bolske rukoveti stare lirike hrvatske*, potom probrane stihove Ivana Ivaniševića, fra Andrije Dorotića,

fra Luke Bračanina (Jurja Polovinića), Ivana Matije Škarića, Vladimira Nazora, Pave Valerijeva, Stjepana Pulišelića, Tomislava Dorotića, Zlatana Jakšića, Ante Nižetića, Vinka Karmelića Štrike, Tonke Petrić, Ante Sapunara, Neve Kežić, Drage Štambuka, Vlaste Vrandečić Lebarić, Ivica Jakšića Puke, Dubravke Borić, Vesela Sulića, Siniše Vukovića, Magde Marinković, Pjera Mirića, Ivone Džimbeg, Magdalene Senjković, Zrinke i Filipa Obilinovića i Silvije Buvinić.

Dr. sc. **Filip Galović** svoje izlaganje temeljio je na terenskom dijalektološkom istraživanju i posebno je spomenuo neke zanimljive riječi romanskoga postanja koje su još prilično česte u bračkim čakavskim govorima. Izdvojeni su primjerice *bikor* 'mesar', *fogišta* 'brodski ložač', *impjegot* 'činovnik', *rondor* 'ophodnik', 'stražar', *stimadur* 'procjenitelj štete', *šinjadur* 'harmonikaš' itd. Osim toga, spomenute su i neke riječi naslijeđene iz praslavenskoga (kao *žejud*, *dož* 'dažd', *pot* 'znoj', *saja* 'čađ') i turskoga jezika (kao *žigerica*, *begemišit* 'povlađivati', *kalais* 'kotlokrpa'). Izlaganjem je uputio na bogatstvo, starinu i slojevitost leksika bračkih idioma.

Dr. sc. **Lina Pliško** iznijela je osnovne jezične osobine svih istarskih čakavskih dijalekata. Bilo je riječi o *buzetskom* (ili *gornjomiranskom dijalektu*) koji se govori u sjevernom dijelu kopnene Istre, o *jugozapadnom istarskom* ili *štakavsko-čakavskom dijalektu* koji je migracijski ikavski dijalekt s prvotnim staništem u Dalmaciji i teritorijalno najrašireniji zapadnom istarskom obalom južno od donje Mirne, s vodičkom oazom na sjeveroistoku, o *sjevernočakavskom* ili *ekavskočakavskom dijalektu* kojemu pripadaju istočnoistarski govori od ušća Raše i sjeverno, okolica Žminja te pazinski kraj u srednjoj Istri, potom o *srednjočakavskom* ili *ikavsko-ekavskom čakavskom dijalektu* potvrđenom na opatijskome krasu i u unutrašnjosti Istre zapadno i jugozapadno od Učke te o *južnočakavskom* ili *ikavskočakavskom dijalektu* kojemu se migracijski govori nalaze u sjeverozapadnoj Istri između donje Mirne i Dragonje, s jednim pojasom južno od Mirne. Izlaganje je bilo obogaćeno i zvučnim zapisima svakoga pojedinog dijalekata.

Dr. sc. **Lucija Puljak** na temelju zabilježenih primjera dječjega govora, s osobitim osvrtom na sintaksu, iznijela je zanimljive primjere iz kojih se vidi načelo usvajanja materinjega idioma i njegove zakonitosti. Posebno je istaknuto kako takav govor snažno karakterizira česta upotreba upravnoga govora, koji, kao i kod govora odraslih, doprinosi jasnoći izraza, njegovoj dinamici, a često i humorističnosti.

Dr. sc. **Katarina Lozić Knezović** je na temelju terenskoga istraživanja, kao i podataka u monografiji *Bračka toponimija* Petra Šimunovića, govorila o potrebi za toponomastičkim istraživanjima. Istaknula je kako čak i stariji stanovnici već slabije poznaju toponimiju svoga naselja pa npr. uvalu *Sladiola* poznaju samo kao *Gladiola*, uvalu *Harvoska* kao *Hvarska*. Naglasila je i potrebu da se osim jezičnoga opisa toponimi i zabilježe na toponomastičkim kartama, a u tom smislu i potrebu da se nastoji utjecati na tisak zemljopisnih (turističkih) karata javno najdostupnijih jer se na njima mahom nalaze pogrešna imena ili slobodno formirana prema standardnim likovima apelativa koji su motivirali nastanak toponima.

Dr. sc. **Dunja Jutronić** istaknula je potrebu stvaranja *Hrvatsko-splitskog (priručnog) rječnika* s natuknicama na hrvatskom standardnom jeziku kao i moguće probleme pri stvaranju takva rječnika te njihova rješenja. Osnovna su pitanja pri njegovu stvaranju: unositi u korpus sve ikavizme kao i uobičajene čakavske fonološke promjene ili ne (npr. *buha* – *buja*, *koljeno* – *kolino*), za svaku natuknicu navoditi sve ekvivalente prisutne u splitskom govoru ili ne (npr. *brbljati* – *čakulat*, *laprdat*, *bucat*, *balit*, *mažinat*...), navoditi pod zasebnim natuknicama riječi koje u splitskom

govoru imaju više značenja ili ne (npr. *posjet* – *vižita*, *pregled kod liječnika* – *vižita*, *pretraga* – *vižita*), kako riješiti pitanje kada natuknica na standardu može biti samo opisna definicija (npr. *dobra, ali lijena osoba* – *bonanjente, male bijele kobasice za juhu* – *luganige*) te kako riješiti pitanje naglasaka kada su potvrde, odnosno rezultati istraživanja različiti pri čemu je npr. potvrđeno i *bokūn* i *bokûn* i *bòkun* i *bòkūn*.

Organizatori i sudionici su nakon završetka *Okrugloga stola* položili cvijeće pored spomenika pjesnika Stjepana Štefe Pulišelića.